

CLAUDE BÉATA

NEBUNI DUPĂ
PISICILE NOASTRE
NEBUNE

PREFAȚĂ DE BORIS CYRULNIK

Traducere din limba franceză de
Liana Haidar

TREI

Cuprins

Prefață	9
Introducere	15
CAPITOLUL 1. Jokerul sau natura duală a pisicii	19
Un Nougat mai puțin dulce...	20
Ce s-a întâmplat cu capacitatea sa de autocontrol? (25)	
Epoca de piatră: pe urmele lui Felix 007	27
„Hipertipurile“ sau nebunia umană	29
O așteptare atât de lungă	32
Semne concrete ale depresiei (33)	
Sensibilizare și inhibiție	34
Houdini, motanul care nu se dă niciodată bătut (35)	
Domesticite? Nici pomeneală...	37
Deșertul tătarilor	42
Înăuntru sau afară? Idei preconcepute	44
Un adevărat drăcușor	46
Tratarea stărilor de anxietate	47
Nu dăm pedepse, ci blocăm comportamentul indezirabil (49) — Importanța medicației (51) — Îmbogățirea în stimuli a mediului de viață (52)	
Nougatine și Catherine: tratarea tulburărilor de dispoziție	54
Nougatine și Catherine, împreună <i>forever</i> (57)	
CAPITOLUL 2. Teritoriu și suferință	62
Prințesa Choupette	63
Precizare necesară	64
Pisica, oglindă a valorilor noastre	66
Vedetă pe internet	68
Motivale bruștei noastre pasiuni pentru pisici	70
Homeland	72
Cele cinci nevoi fundamentale	75

Teritoriu și armonie	77
Zona de refugiu: <i>Panic Room</i> (77)	
Zona de alimentație: bunătați de te lingi pe bot	80
Zona pentru eliminarea excrețiilor: nevoia de curățenie	86
Lădița pentru nevoi (89) — Curățarea litierei (92)	
Zona de activități: la pânda	94
Zona de interacțiuni: o necesitate moderată	96
Arhitect de interior pentru pisici (97)	
Culoarele de deplasare: trasee ritualizate	97
Organizarea de tip olfactiv: în regatul feromonilor	99
Marcarea pozitivă	101
Alte sisteme de marcare	103
Caramel, victima carantinei	106
Remedierea biotopului	111
Înțelegerea semnificației marcajelor	113
CAPITOLUL 3. Relațiile dintre noi și pisici: merită sau nu efortul?	114
Descumpănirea Tabathei	116
Mi-e tare dor de tine	119
Dar asta se tratează!	121
Luka: în sălbăticie	124
Fără limite	126
Un început descurajant	129
Nu totul e decis de la naștere	134
Domesticire sau împlânzire?	136
Îngrijiri și solitudine	139
Încurajarea dezvoltării autocontrolului	142
Isis, călătorie în infern	143
O suferință rezonantă	145
Înțelegere, nu constrângere	147
Mușcătură-pălmuță, o înlănțuire nocivă	149
Translator între specii	151
Clădirea unei relații bazate pe respect	152
Obținerea consimțământului sau terapia centrată pe dorință (152) — „Rendez-vous“ cu pisica! (153)	
Locul pisicii în familie	155
Îngerii lui Charlie	157
Dificultatea traiului în comun	158
Relații complet diferite	162
Teritoriu de împărțit, coabitare complicată	164
A iubi nu presupune întotdeauna a atinge	165
Recrearea unui mediu de viață armonios	166

CAPITOLUL 4. Zbor deasupra unui cuib de pisici nebune	170
Psihopatologia felină	171
Nebunie, nu comportamente șocante	173
Mărturii ale animalelor	174
Lisbeth, panteră pe bază de rețetă	177
Influența asupra dispoziției	178
De luat în calcul efectele secundare	180
Consultația de psihiatrie veterinară	182
Motivul și solicitarea	184
O poveste frumoasă (185)	
Terapia comportamentală	188
Monitorizarea este esențială	189
Durata terapiei	190
Melly cea terorizată de frică	191
Un aer de familie	192
Călătorie la capătul nopții	195
Știința viselor	196
Când lucrurile merg rău	199
O boală cunoscută	201
Nebunie, ați spus cumva nebunie?	203
A cunoaște mai bine înseamnă a îngriji mai bine	204
Unelte noi pentru o gândire nouă	206
Câte ceva despre conștiință	208
Curioasa linie de separare de la nivelul circuitelor neuronale ale felinelor (213)	
Hannibal, un caz ce sfârșește rău...	215
 CAPITOLUL 5. Pisica — simbol și avertizor de integritate	 223
O singură sănătate și o singură stare de bine	224
Un virus aproape comun (225) — Un altfel de Pif (226) — <i>Simple Minds</i> (227) — Freddy, motanul care-și „ascute ghearele“ (228) — Coquine cea mușcăcioasă (230) — Danae cea „murdară“ (231) — Moon, pisica ce-și smulge părul în timpul consultației (232) — Tulburările comportamentale și bolile infecțioase (235) — Kita și suferința sa intermitentă (237)	
De partea greșită a ușii	241
Hector detestă să iasă afară (241) — Anchetă de teren (244) — Riscul extremelor (247) — Pisica pe acoperișul fierbinte (251) — Din plăcere (254)	
Dincolo de limită...	258
Bătrânețea (259) — Léon, <i>lost in translation</i> (262) — Harry, deloc <i>happy</i> (264) — Din pat la fereastră, și din nou în pat (266) —	

<i>Point break</i> : la limita extremă (268) — Principiul autonomiei (269) — Principiul egalității (271) — Principiul binefacerii și nefacerii răului (273) — Când decidem să punem punct (275)	
La școala pisicilor	278
Interzicerea pedepselor (278) — Ierarhia fără obiect (279) — Protecția corpului (279) — Terapia torsului (280) — Relațiile personale (281) — Femeia este viitorul omenirii... și al pisicii (282)	
Epilog	285

Prefață

În ciuda stilului său agreabil de a scrie, Claude Béata, medic veterinar clinician cu un masterat în etologie, ridică o serie de probleme de ordin filosofic plecând de la anecdotele relatate în această carte.

De când pisicile trăiesc în preajma noastră, comportamentul lor a evoluat. Ele rămân pisici, desigur, nu se pot împiedica să nu vâneze, să nu stea la pândă și să nu sară apoi pline de grație asupra oricărei „prăzi“ în mișcare. Pisica rămâne pisică, un prădător rapid, tăcut și elegant care, cu dințișorii săi, poate sfâșia o pradă de trei ori mai mare ca ea. Dar simplul fapt de a trăi alături de oameni, într-o civilizație în care angoasa declanșată de evoluția tehnologică rupe ritmul alternanței dintre muncă și repaus, dintre vânătoare și odihnă, provoacă la animale schimbări de ordin biologic și tulburări comportamentale, la fel ca la oameni.

Bătrânețea este un produs al civilizației. În absența totală a oamenilor, pisicile nu trăiesc mai mult de trei sau patru ani, dar într-un mediu umanizat de așa-zisele obiecte tehnice (fabricate de mâna omului), dispunând de exact același material genetic, ele ating vârste cuprinse între 15 și 20 de ani. Înainte de schimbările fundamentale din neolitic, cu 8 000–10 000 de ani în urmă, domnul și doamna Sapiens nu depășeau decât rareori vârsta de 30 de ani. Astăzi, o fetiță din două va atinge vârsta de 100 de ani, iar bărbații se vor apropia de cea de 90 de ani.

Cum vi se pare? Să existe oare un program comun pentru oameni și animale? Lumea creată în urma progresului modifică expresia fenotipului atât la pisici, cât și la ființele umane. Prin urmare, linia de demarcație dintre oameni și animale ar corespunde simplei noastre dorințe de a crede în ea și nu unor observații clinice?

În calitate de practicant al medicinei veterinare, Claude Béata ne dezvăluie ce l-au învățat pisicile. Un pisoiaș complet izolat, lipsit de orice relaționare, nu poate deveni pisică. El are nevoie de prezența unor alte pisici pentru a deveni el însuși. Dar când acestea lipsesc sau când e îngrijit de alt soi de făptură, pisoiașul se dezvoltă cu greutate. Creierul său, devenit disfuncțional din pricina alterării gradului de stimulare (prea scăzut sau excesiv de ridicat) din mediul înconjurător, nu poate asigura maturizarea caracteristicilor sale de felină.

Când totul decurge bine, pisoiașul învață meseria lui de pisică prin încăierările jucăușe cu frățiorii și surioarele sale și prin joaca cu coada mamei. Aceste mici „ciondăneli“ și scurte atacuri nu stârnesc ostilitate, însă atunci când pisoiașul crește, greutatea și dinții lui îi provoacă durere mamei și o forțează să reacționeze: un simplu sâsâit, un pufăit neașteptat chiar pe botul micuțului, o labă ridicată amenințător, dar cu ghearele la locul lor, în pernuțe, oricare dintre aceste răspunsuri e de ajuns pentru a stăvili astfel de atacuri voioase și energice. Un pisoi hrănit de om cu biberonul nu învață cum să-și înfrâneze aceste atacuri necesare dezvoltării sale, ceea ce atrage după sine un defect de învățare a ritualurilor interacțiunii. Prin urmare, pisoiașul va sta tare prost cu socializarea.

Claude Béata își îmbogățește cartea cu numeroase exemple. Cu toții adorăm să ne ocupăm de acești minunați tigri în miniatură, dar când intervine o problemă de dezvoltare, prezența miciei feline

devine neliniștitoare, îndemnându-ne să apelăm la arta medicinei veterinare.

L-am cunoscut pe Claude Béata la puțină vreme după ce își încheiase studiile de medicină veterinară și își dorea să cerceteze mai îndeaproape tulburările mentale în rândul animalelor. Printre disciplinele învățate la universitate nu existase niciuna care să abordeze psihopatologia animală. Medicii veterinari se confruntau cu probleme clinice pe care nu fuseseră învățați cum să le rezolve. La începutul anilor 1980, nu existau decât două cărți care le veneau în sprijin: *Psychiatrie animale** și *Mémoire de singe et paroles d'hommes***. În contextul dezbaterilor științifice din acea vreme, oamenii începeau să se întrebe dacă erau într-adevăr creații supranaturale*** și nu aveau chiar nimic în comun cu animalele, și prin urmare nimic de învățat de la ele. Edgar Morin milita pentru integrarea disciplinelor în loc de a le opune una alteia și a provoca o fragmentare a cunoașterii****. Se încerca instaurarea unei atitudini pro-evoluționiste în fața misterului lumii vii, dar ea a fost adoptată într-o mult prea mică măsură. În mediul cultural obișnuit, ni se reproșa că „am coborât omul la rang de animal“, iar universitățile ofereau, la alegere, fie explicații exclusiv de ordin biologic, fie exclusiv de ordin psihanalitic. Nu era totuși greu de verificat faptul că raționamentele lui Freud erau evoluționiste, darwiniste, el asociind biologia cu mediul înconjurător*****; cât despre Lacan, el s-a numărat printre primii psihiatri care au făcut apel la

---

* Brion A., Ey H., *Psychiatrie animale*, Paris, Desclée de Brouwer, 1964.

** Cyrulnik B., *Mémoire de singe et paroles d'hommes*, Paris, Hachette, 1983.

*** Moscovici S., *Hommes domestiques et hommes sauvages*, Paris, Union generale d'edition, 1974.

**** Morin E., *L'Unité de l'homme*, Paris, 10/18, 1970.

***** Ritvo L., *L'Ascendant de Darwin sur Freud*, Paris, Gallimard, 1992.

etologia animală în explicarea psihismului uman*. Opinia publică avea însă o asemenea putere încât mediul cultural și cel universitar nici nu voiau să audă vorbindu-se de aceste principii naturaliste și experimentale.

A fost nevoie așadar ca, în cele din urmă, Claude Béata să-i strângă laolaltă pe medicii veterinari dornici să descopere lumea vie a oamenilor și a animalelor, aflată într-un continuu proces evolutiv și integrativ. Universitatea din Toulouse i-a permis să organizeze o linie de formare universitară remarcabilă în cadrul căreia studenții participanți, care practicau deja medicina veterinară, trebuiau să dea dovadă de un adevărat talent în observarea clinică și în aplicarea unor tratamente experimentale. Mai mulți dintre ei sunt citați în această carte.

Claude Béata este invitat în mod regulat să țină cursuri la propriul meu curs din cadrul Universității din Toulon. Știu bine că de fiecare dată expunerea sa va fi plăcută, amuzantă și convingătoare datorită spiritului și metodei sale despre care veți citi în această carte.

El ne învață să explorăm lumea pisicilor, diferită de cea a oamenilor. Erorile de interpretare care intervin în conviețuirea noastră cu pisicile nu sunt puține la număr, ceea ce explică dificultățile de relaționare și uneori atacurile spectaculoase ale pisicilor. Dar, atunci când îți dai seama ce a mers prost de la început, poți găsi și soluții și de foarte multe ori situația se poate ameliora. Nu auzisem niciodată până atunci de termenul de „schezipatie“ (tulburare de relaționare). Un pisoi izolat de timpuriu și privat de îngrijirea maternă nu poate dobândi direcțiile esențiale de dezvoltare ce constituie punctul de plecare al sociabilității sale. Grava alterare

---

* Lacan J., *Le Séminaire*, livre II: *Les Psychoses, 1955–1956*, Paris, Seuil, 1981, p. 108 și „Propos sur la causalité psychique“, în *L'Évolution psychiatrique*, 1947, pp. 38–41.

a dezvoltării acestor pisoi izolați din punct de vedere senzorial corespunde întru totul aceleia a bebelușilor umani abandonati. Dar, atunci când li se propune un substitut afectiv, cât mai iute posibil, pentru a evita stabilizarea disfuncției neuronale, asistăm la reluarea dezvoltării, capacitate numită reziliență.

Tipul de practică veterinară descris de Béata ridică o problemă filosofică: avem dreptul să vorbim de „nebuie animală“ când constatăm prezența unei tulburări de comportament? În anii 1960, când începea să mă intereseze acest fenomen, publicațiile vorbeau de „nevroză animală“*. Însă cuvântul nevroză a dispărut din clasificările psihiatrice internaționale, iar „nebuie“ e un cuvânt care nu mai înseamnă, de fapt, nimic. Putem oare spune despre o pisică că suferă de psihoză și că este ruptă de realitate? Eu cred mai degrabă că pisicile care prezintă anumite tulburări de comportament au fost afectate de un accident de dezvoltare. Odată descoperită disfuncționalitatea, se poate deseori acționa asupra ei, ca într-un soi de kinetoterapie relațională. Reeducarea dă de multe ori rezultate excelente, din fericire pentru noi toți.

Ajunseserăm în acest punct când, în anii 1980, ne găseam sub influența dezbaterilor ideologice, aproape metafizice, de felul „omul nu are nimic de-a face cu natura“. El o domină și nimic mai mult. Omul (bărbatul, mai precis) domină animalele, femeile, copiii, îi domină și pe bărbații mai slabi. A fost creată astfel o aristocrație, au fost trasate frontiere, s-au impus religii și limbi materne. Ordinea domnea datorită acestei dominații, numai că era vorba de o ordine extrem de rigidă de tip tradițional.

În acel moment au apărut virusurile de origine animală: acest fenomen a oprit cursa producției, a întrerupt călătoriile, a izolat

---

* Brunelle L., *Les Névroses expérimentales*, Paris, Raison présente, 1967.

indivizii și ne-a permis să descoperim, ca dovadă, ceea ce nu voiam să vedem: nu există granițe bine definite între om și animale, ființa umană e parte din regnul animal. Virusul este, de fapt, un produs al civilizației. Există în noi și în jurul nostru milioane de virusuri, adesea benefice nouă deoarece participă la sinteza neuromediatorilor care ne stimulează și ne amplifică buna dispoziție. Dar atunci când, pentru a produce mai multă carne, creăm crescătorii imense și desconsiderăm legumele, roadele pământului, provocăm asocieri între ADN-ul porcilor și cel al păsărilor, care creează mutații ale unor noi virusuri toxice pentru organismul uman. Iar apoi minunățiile noastre tehnice, precum vapoarele și avioanele, răspândesc pe întreaga planetă aceste virusuri mutante, provocând zeci de milioane de morți.

Această experiență tragică ce se tot repetă încă din epoca neoliticului, de când „domesticim“ animalele și plantele, dovedește că oamenii nu plutesc undeva deasupra naturii, ci își duc existența în interiorul ei, printre plante, cursuri de apă și animale. 70% dintre bolile oamenilor sunt boli zoonotice, provenite de la animale. Concluzia este limpede: dacă maltratăm animalele, dacă le îmbolnăvim, vom dispărea de pe planetă odată cu ele.

Așa încât avem tot interesul să le înțelegem mai bine, pentru a le înlesni dezvoltarea și pentru a împărți cu ele momente de fericire. Iată ce am învățat de la Claude Béata și de la pisicile din cartea sa.

BORIS CYRULNIK

Introducere

Iat-o, cu blănița ei neagră, cu burtica lipită de podea, încordată ca un arc.

Stau în fața ei. O găsesc de-a dreptul intimidantă.

Oricine s-a aflat vreodată în fața unei feline pregătite de atac știe despre ce vorbesc.

Urechile îi sunt culcate pe spate, atât de lipite de cap, încât practic nici nu se mai văd, dându-i un aer de samurai.

Mă fixează drept în ochi și în privirea ei intensă citesc promisiunea unei lupte pe viață și pe moarte. Corpul îi este încordat, intuiesc puterea mușchilor care se pregătesc de salt și sunt conștient că, în cazul unui atac, n-aș avea prea mari șanse să scap de dinții ascuțiți și de ghearele care sfâșie. Mă mișc ușor ca să scap de disconfortul pe care mi-l provoacă posibilitatea materializării acestei amenințări asupra mea, dar, ca un războinic a cărui artă a ajuns la apogeu, nu mă scapă din priviri, iar deplasarea sa imperceptibilă nu-mi lasă nicio cale de retragere.

Și totuși, cu doar cinci minute în urmă, aproape că mă lăsase s-o ating, ba chiar îmi închipuisem cum aveam s-o mângâi. Parcă mâna mea simțea deja moliciunea blăniței, suplețea corpului său. Îmi imaginam cum avea să-și lase garda jos, cum vibrațiile sale guturale aveau să consfințească comuniunea dintre noi, însă un gest ușor necontrolat stricase totul și acum trebuia s-o iau de la capăt. Statutul meu se modificase: ajunsese să fiu dușmanul, acela de

care trebuia să se ferească, ale cărui gesturi, oricât de neînsemnate, vor fi interpretate drept agresivitate și vor declanșa riposta.

Știu că ei îi este frică. Și mie îmi este.

Nu cântărește totuși decât câteva kilograme, mult mai puține ca mine, dar asta nu face ca deznodământul înfruntării să fie mai previzibil.

Ne aflăm față-n față, eu pe vremea aceea un tânăr veterinar, iar ea o domnișoară pisicuță venită la cabinet pentru o intervenție de rutină. Profitând de o clipă de neatenție, se strecurase afară din cușcă și acum era pregătită să se apere. Atitudinea ei hotărâtă mi se pare extrem de seducătoare. Mă las pe vine și vorbesc cu ea, atent să nu-i declanșez nici fuga, nici atacul. Îi spun cât de curajoasă este, cât de impresionat sunt de ea. Îi spun că am ales meseria asta tocmai ca s-o pot îngriji, s-o ajut să aibă o viață mai fericită în lumea noastră și că mă preocup de starea ei de bine. Urechile i se ridică ușor, începe să clipească, părând să-mi spună că mai am multe de învățat pentru a putea comunica cu specia ei, și în special cu ea. Îi prezint scuzele mele, dar asta nu e îndeajuns: încrederea pierdută nu se recâștigă atât de iute. Îmi trebuie un sfert de oră ca să reușesc s-o prind pe frumusețea asta fără niciun prejudiciu pentru vreuna din părți și ca să-mi însușesc prima lecție.

În ziua aceea, acum 35 de ani, îmi amintesc de parcă ar fi fost ieri, i-am promis atât ei, cât și mie însumi că voi progresa. Nu cred că drumul s-a încheiat, însă de curând am avut un vis ciudat: se făcea că eram îmbrăcat așa cum sunt studenții mei la ceremonia de decernare a diplomelor, cu robă și tocă cu ciucure pe cap, însă juriul era compus doar din pisici. Erau o mulțime și toate mi se păreau cunoscute. Le-am recunoscut pe pisicile din viața mea, pe Minou, Chiquita, pe prietenul meu Al, pe Opium, Moustache, Flora, dar și pe pisicile pe care le-am îngrijit de-a lungul timpului, pe Nougatine,

Hannibal, Nougat... M-au chemat pe scenă și mi-au înmânat diploma de... traducător din limba felinelor, iar președinta juriului, care nu putea fi alta decât First, acea domnișoară din prima mea întâlnire profesională care m-a marcat atât de profund, a ținut un scurt discurs: „Noi suntem pisicile, divinitățile din vechile legende și idolii rețelelor sociale. Am fost slăvite pentru calitățile noastre, ba chiar divinizate, dar am fost și martirizate, țintuite pe ușile hambarelor și detestate pentru defectele noastre imagine. Nu sunt sigură că am fost vreodată înțelese cu adevărat“. Ea mi-a adresat apoi din partea lor cererea de a scrie această carte. „Ne-ai putea ajuta? Ne ești dator. Explică-le oamenilor cât de ușor suntem de înțeleși și, totodată, cât de complexe suntem în varietatea comportamentelor noastre. Explică-le faptul că, deși suntem într-adevăr cele mai adorabile ființe din lume când suntem pui, merităm mai mult decât gloria efemeră de pe internet. Suntem binecuvântate cu un repertoriu aproape infinit de comportamente, dar această binecuvântare reprezintă și punctul nostru slab. Ție, celui care ne-a îngrijit, îți revine misiunea de a descifra toată această nebunie care s-a creat în jurul nostru, dar și pe aceea care ne cuprinde pe noi uneori; ție îți revine sarcina de a le explica oamenilor de ce aceste caracteristici proprii nouă ne pot declanșa suferințe psihice, de a le explica faptul că, deși mintea noastră este suficient de complexă pentru a ne permite să ne adaptăm practic la orice mediu, ea este însă și îndeajuns de fragilă pentru a ne face uneori să «înnebunim».“

Astăzi, pot spune că mi-am ținut promisiunea: dar oare cartea din mâna voastră, așa imperfectă cum este ea, și fără îndoială insuficient de cuprinzătoare, se va ridica la înălțimea angajamentului luat? Îmi imaginez cum, la acea primă întâlnire, mâna atinge ușor blănița neagră a lui First, iar torsul ei îmi risipește veșnicile îndoieli.

CAPITOLUL 1

Jokerul sau natura duală a pisicii

„Dumnezeu a făcut pisica pentru ca omul să aibă la îndemână un tigru de mângâiat.“

Victor Hugo

Oricine și-a văzut pisica stând la pândă sau făcându-și apariția cu o pradă vânată cu răbdare și precizie, oricine care s-a regăsit, asemenea mie, în fața unei First hotărâte să se bată, sau care a văzut o pisică apărându-și puii în fața unui câine de zece ori mai mare ca ea este conștient de adaptarea aproape perfectă a acestei feline pentru luptă. Dar de ce ne-am dori să trăim în prezența unei asemenea potențiale arme? Cei care au descoperit vânătorul din ea și-au dat însă seama și de puterea sa de atașament, de faptul că tot ceea ce face vine din propria-i voință, și nu din automatism, lucruri care ne fac să apreciem cum se cuvine relația noastră cu pisicile. Deoarece conviețuirea cu ele este de dată mult mai recentă decât cea cu câinii, încă mai putem avea senzația că aducem în viața noastră o fărâmbă de sălbăticie.

UN NOUGAT MAI PUȚIN DULCE...

Da, avem uneori impresia că tigrul nu e prea departe...

Când am încercat să-l îngrijesc pe Nougat, un motănel de rasă europeană, am avut de câteva ori senzația că existau toate premisele ca în corpul aceluiaș pisoiș din fața mea să se ascundă o măreață felină.

În ziua aceea, fusesem contactat de Angela în legătură cu motănelul ei de patru luni; Angela mi-a spus că era țintuită într-un scaun cu rotile și că se deplasa cu mare greutate. Am fost de acord să-i fac o vizită la domiciliu, lucru riscant de fiecare dată când este vorba de evaluarea comportamentului unei pisici.

Mi s-a întâmplat de câteva ori să nici n-apuc să văd animăluțul pentru care mă deplasasem. De pildă, o clientă mă convinsese, pe vremea când practicam încă medicina generală, să merg să-i vaccinez pisica acasă pentru a o scuti de neplăcerile deplasării și de bătaia pe care o presupunea fiecare vizită la cabinet: „Veți vedea, acasă se va comporta ca un mieluşel“. Nu eram chiar convins, dar sensibil la agitația extremă care-l cuprindea pe acel pacient mititel la perspectiva unei vizite la veterinar, am acceptat misiunea. Ajuns în fața ușii, am pus degetul pe butonul soneriei și înainte chiar ca aceasta să sune și să-i poată avertiza pe cei din casă de sosirea mea, am auzit din interior un pufăit. Când clienta mi-a deschis ușa apartamentului, mi-a spus cu părere de rău: „Nu știi cum de și-a dat seama că sunteți aici, dar a fugit și s-a refugiat sus pe șifonier“. Cum acel loc îi oferea avantajul înălțimii și cum era complet insensibil la importanța majoră a protecției vaccinale, era pregătit să-și vândă scump pielea în dauna mâinilor și a fețelor noastre. Am fost nevoiți să renunțăm și să stabilim o întâlnire la clinică.

Îi împărtășesc această îngrijorare proprietarei lui Nougat, dar ea mă asigură că Nougat, cu siguranță, nu se va face nevăzut. Când ajung la Angela acasă, mă întâmpină vecina sa, Agnès, care o ajută cu treburile de zi cu zi din gospodărie: de când venea în casa vecinei și prietenei sale, Agnès știa prea bine ce-i poate pielea lui Nougat, caracterizându-l pe scurt: „E dracul întruchipat!“

De abia luasem loc la o măsuță pentru a solicita câteva informații și a afla scurta poveste a acestui pisoi și principalele simptome pe care le manifesta, când Nougat mi-a sărit pe genunchi și apoi pe masă. De-acolo, a sărit pe televizor (unul destul de mare) și a răsturnat o plantă cu ghiveci cu tot... „Face mereu chestii din astea“, a suspinat Angela. „N-am văzut niciodată un pisoi atât de inabil.“

În prezent, chiar dacă acest criteriu nu este încă introdus în diagnosticul sindromului de hipersensibilitate și hiperactivitate (HS-HA), eu îl văd ca pe un element major în analiza mea semiologică. Pisicile sunt renumite pentru agilitatea lor ce le permite să aterizeze uneori în mijlocul unui întreg șir de bibelouri aflate pe polița șemineului, fără a răsturna vreunul. Așa încât să vezi o pisică atât de puțin precaută în calcularea mișcărilor sale, încât să fie capabilă să provoace o grămadă de daune, te face să te gândești imediat la un deficit de autocontrol. Această capacitate automată, instinctivă de a-și coordona și de a-și controla mișcările esențiale este legată, la câini, de felul în care se deplasează și de reținerea de a mușca; este cunoscută astăzi prevalența majoră a sindromului HS-HA la specia canină*. La pisici, în plus față de însușirea controlului asupra acestor două aspecte, mai trebuie adăugată și capacitatea de a inhiba folosirea ghearelor ca armă.

---

* Vezi capitolul „Idéfix“ din cartea mea *La Psychologie du chien. Stress anxieté, agressivité...*, Paris, Odile Jacob, 2004, p. 17.

Se întâmplă așadar rar ca o pisică să fie atât de puțin „îndemâ-natică”: când ni se semnalează acest lucru, verificăm două lucruri: felul în care își manifestă această „neîndemânare” și gradul de periculozitate pe care-l implică.

CUM SĂ INTERPRETEZI MIȘCĂRILE STÂNGACE ALE UNEI PISICI

- Să fie oare vorba de neîndemânare sau de un mod de comunicare? Multe pisici fac să cadă castronul gol când vine ora mesei, cu toate că altfel sunt perfect stăpâne pe mișcările lor: în acest caz, este vorba doar de un mesaj, pisica își atenționează ferm proprietarul de necesitatea de a-i respecta programul și de a-i satisface nevoile. Acest lucru nu are nicio semnificație patologică.
- Neîndemânarea ei a pus-o deja în pericol? Precum câinii hiperactivi, care sunt mult mai des victimele unor accidente domestice, pisicile care suferă de sindromul HS-HA plătesc un preț teribil. Aceste mici „parașutiste” cad de mult prea multe ori de la ferestre/balcoane ca să fie vorba de simple întâmplări sau înghit obiecte necomes-tibile din lăcomie și dintr-o totală lipsă de precauție: ocaziile de a le vedea la cabinetul veterinar, la consultații ori la chirurgie sunt numeroase și, în prezent, majoritatea medicilor veterinari îi avertizează pe proprietari asupra anormalității acestor comportamente și asupra necesității unei intervenții terapeutice.

Cu Nougat încă nu ajunsesem așa departe... el mă observă, tronând pe televizor. Schimb ușor poziția stiloului de pe masă și se abate fulgerător asupra lui. Angela mă previne: „Fiți atent, când se joacă, e un adevărat tigru...” Poftim, iată unde era marele

prădător! Îl provoc pe Nougat ascunzându-mi mâna sub masă și zgâriind blatul pe dedesubt, apoi făcând să apară degetele pentru o clipă. Pentru o pisică, acest joc reproduce comportamentul tipic al prăzii care se ascunde, dar care iese la un moment dat din vizuină. Nougat e rapid ca fulgerul și țâșnește asupra mâinii mele, cu ghearele scoase afară și arătându-și colții. Orice contact cu el provoacă răni ușoare, lucru deloc normal. Când pisoiașii se joacă și dezvoltarea lor se desfășoară normal, ei sunt capabili să-și controleze mușcăturile și gheruțele: mimează vânătoarea, acest lucru face parte din învățarea lor, dar este un joc, iar acesta nu rănește. Nougat, în schimb, își înfige ghearele și dinții, și atât Angela, cât și Agnès îmi confirmă că nu se mai joacă acum cu el, ca să evite să fie rănite. Din moment ce nimeni nu se mai joacă cu el, Nougat se autostimulează. Vesela dezordine care domnește peste tot face din acest apartament un paradis pentru pisici: există ascunzători și posibilitatea de a le exploata într-un cadru tridimensional. Nougat manifestă sub privirile mele un comportament cel puțin bizar: sare și se ascunde într-o cutie de carton deschisă (până aici, toate bune, este jocul preferat al multor pisici) și, de acolo, atacă o bucată de panglică de altfel nemișcată. O prinde între lăbuțe, o sfâșie, apoi o ia la goană, derapează pe hol și auzim bufnitura unui obiect căzut. Revine pe genunchii mei la fel de iute precum plecase. Încerc să-l mângâi cu blândețe și lent, dar contactul cu mâna mea declanșează o ripostă neîntârziată: Nougat îmi apucă mâna cu lăbuțele din față, cu gheruțele afară și mușcă din ea fără să se sfiască. Totuși, nimic din atitudinea lui nu indică agresivitate. Acțiunea sa este fără îndoială un joc, dar și de data asta marcat de o absență totală de autocontrol. Ca să verific, mă comport ca o pisică care își educă pisoiașul și îl bat ușor și calm de câteva ori cu vârful degetelor peste botic. Cei care au văzut pisicile mame crescându-și puii știu

că ele le insuflă puilor, cu răbdare, fermitate și consecvență, controlul ghearelor și al colților. Această „educație“ poate lua diverse forme.

În timpul filmărilor pentru unul dintre episoadele serialului documentar *Le monde de Jamy*^{*}, având ca subiect dezvoltarea puilor de câine și de pisică, am monitorizat-o pe Letti, o pisică de rasă nibelung (de culoare bleu gris, asemănătoare albastrului de Rusia, însă cu blană lungă), cu puii ei. O cameră de luat vederi o urmărea permanent în anumite zile și am putut astfel observa cât de mult timp acorda disciplinării pisoiașilor. Făcea acest lucru neîncetat, cu multă blândețe, dar și cu fermitate (când un pisoi se cățara pe ea fără prea multe menajamente, Letti îl prindea între lăbuțe ca într-o menghină și îl imobiliza câteva secunde înainte de a-l lăsa să plece), însă nu am văzut-o niciodată să-i pedepsească mai aspru. Când primesc un astfel de mesaj, pisoii știu foarte bine că trebuie să rămână nemișcați și să aștepte ca atingerile prietenoase, cu semn de avertizare, sau presiunea aplicată de mamă să înceteze. Însă Nougat nu reacționează nicidecum așa: când întind mâna să-i dau niște ușoare lovituri cu degetul, își lansează cu viteză lăbuța și, în câteva secunde, mă zgârie până îmi dă sângele. Mai încerc o dată: consecințele sunt cele ale unui atac, dar modul lui de desfășurare mă duce cu gândul mai degrabă la un joc sau la niște reacții necontrolate față de o pedeapsă totuși moderată.

---

* *Le monde de Jamy*, <https://www.france.tv/france-3/le-monde-de-jamy/405325-chiots-chatons-les-premiers-pas-de-nos-animaux-preferes.html>.

CE S-A ÎNTÂMPLAT CU CAPACITATEA SA DE AUTOCONTROL?

Să revenim la Nougat. Agnès exclamă: „Vedeți, nu se poate face nimic. Sare pe noi, ne mușcă și, chiar dacă încercăm să ne jucăm cu el, ne umple repede de sânge. Nu se poate așa ceva, cu Angela imobilizată în fotoliu și cu tratamentul său cu anticoagulante“.

Prietena Angelei se plânge de „atacurile neconținute“ ale motănelului. Îi propun să facem un exercițiu care ne permite să apreciem capacitatea lui Nougat de a evolua. Ea începe să se joace cu el și, de îndată ce Nougat își scoate la bătaie „armele“, îi cer să înceteze orice interacțiune, să-și pună mâinile pe cap și să facă „pe copacul“, adică să rămână complet imobilă fără să-i arunce nici măcar o privire agresorului. Plină de bunăvoință, Agnès se execută, Nougat începe să sară pe ea și s-o muște de mâini. La semnalul meu, Agnès se transformă în copac, nici nu mai clipește. PISOIAȘUL e un pic surprins, însă pisicile au mai multe resurse decât câinii în fața acestei imobilități; în orice caz, Nougat ripostează. Se apropie de gleznelor lui Agnès și o mușcă destul de tare. Ea reacționează, se mișcă, declanșând noi reacții din partea pisoiului. Partida nu e încă câștigată... și nu uitați, vorbim de un tigris de doar două kilograme...

Inventariind în continuare simptomele lui Nougat, constat că el îndeplinește toate criteriile corespunzătoare sindromului de hipersensibilitate și hiperactivitate, stadiul 2. Dă dovadă de o asemenea lăcomie încât poate fi considerat bulimic, și, desigur, îi place să șterpească diverse obiecte. Doarme puțin, pare să fie permanent în mișcare sau la pândă. În prezent știm cum să abordăm aceste pisici din punct de vedere terapeutic, iar dublul tratament pe care-l administrăm — medical, dar și de reeducare comportamentală — dă